

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรค
ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4***
**Factors Affecting the Adversity Quotient of Students
in Mathayomsuksa IV**

ทศพร บรรจง¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ ศึกษาระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรค และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยศึกษากับตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 400 คนจากโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยที่เป็นตัวแปรพยากรณ์จำนวน 7 ฉบับ และแบบสอบถามตัวแปรเกณฑ์ จำนวน 1 ฉบับ การตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.6-1.0 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจายค่าสถิติพื้นฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรคของ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมและรายด้านได้แก่ ด้านการควบคุม ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ ด้านความสามารถด้านความเข้าใจ และด้านความยืดหยุ่นของปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนักเรียน ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และบุคลิกภาพแบบมีสติ ส่งผลในเชิงบวก แต่ ปัจจัยบุคลิกภาพแบบหวั่นไหว ส่งผลในเชิงลบ

คำสำคัญ: การเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรค, นักเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

This research studies the adversity quotient and the factors affecting the adversity quotient of students in Mathayomsuksa IV. The sample group consists of 400 students in Mathayomsuksa IV at

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม

² เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม ปีการศึกษา 2555

E-mail: tos601@hotmail.com

อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร. รุจิร ภู่อาระ

the Secondary Education Service Area Office 5. A questionnaire was used to gather data to measure the factors affecting the adversity quotient. Statistics used to analyze the data were Pearson Product Moment Correlation Coefficient and Multiple Regression. The results showed that: the adversity quotient was at the middle level; the elements of the adversity quotient included control, origin and ownership, and reach and endurance which were at the middle level; the factors affecting the adversity quotient consisted of positive factors, namely student relationships and mindfulness and a negative factor which was personality.

Keywords: affecting the adversity, secondary school students

ความนำ

สภาพสังคมในปัจจุบัน ที่มีการพัฒนาด้านวัตถุและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี พร้อมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างรวดเร็วทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างการเจริญก้าวหน้าทางวัตถุกับวิถีการดำเนินชีวิตของประชากรเนื่องจากความเจริญทางเทคโนโลยีที่มีเครื่องอำนวยความสะดวกสบาย ที่มาพร้อมกับสิ่งยั่วยุ ซึ่งเป็นสาเหตุให้นักเรียนทำสิ่งที่ผิดพลาดได้ง่าย ก่อให้เกิดปัญหามากมาย ในการปรับตัว ทางสังคม การใช้สารเสพติด ความฟุ่มเฟือย การย่อหย่อนระเบียบวินัย การทะเลาะวิวาท การขาดศีลธรรม ดังนั้นการดำเนินชีวิตให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุขคนเราจะต้องปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ มีจิตใจที่แข็งแกร่ง มีการจัดการกับปัญหาอย่างมีเหตุผล ไม่กล่าวโทษสิ่งแวดล้อมภายนอก สิ้นหวังและรู้สึกท้อแท้ เกิดความเครียด จัดการกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างไม่ถูกต้อง เช่น การฆ่าตัวตายเพื่อหนีปัญหา เป็นสาเหตุทำให้ไม่สามารถคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา เป็นช่วงที่อยู่ในวัยรุ่น นับว่าเป็นวัยที่สำคัญเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ที่จะก้าวไปสู่ผู้ใหญ่ และเป็นวัยแห่งการปรับตัว รวมทั้งเป็นวัยแห่งปัญหา ความเครียดทางอารมณ์และเป็นวัยที่พร้อมจะแสวงหาและพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง ถ้าหากวัยรุ่นคนใดสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ ก็จะเป็นผู้มีความสุขกายและสุขภาพจิตที่ดี แต่ถ้าปรับตัว

ไม่ได้ก็จะสร้างปัญหาต่างๆ ตามมาเช่นปัจจุบัน อย่างเช่นการใช้สารเสพติด การมั่วสุมทางเพศ การฆ่าตัวตายซึ่งมาจากสาเหตุหลักเรื่องการไม่สามารถควบคุมอารมณ์และปรับตัวเข้ากับสังคมสิ่งแวดล้อมไม่ได้ ซึ่งจะทำให้เป็นคนที่ทำอะไรไร้ความขาดสติ ไม่สู้งาน บางคนเมื่อพบปัญหาอุปสรรคมักจะท้อแท้ สิ้นหวัง ไม่อดทน มองโลกในแง่ร้าย ไม่ใช้ความพยายาม บางครั้งควบคุมสถานการณ์ไม่ดีทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย บางคนใช้วิธีแก้ปัญหาโดยการหนีโรงเรียน เสพสิ่งเสพติดของมึนเมา และที่ร้ายที่สุดคือการฆ่าตัวตาย

จากสภาพปัญหาของนักเรียนที่ปรากฏในปัจจุบันแนวทางแก้ไขจะต้องได้รับการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (adversity quotient) ตามแนวคิดของ สโตลท์ซ (Stoltz) เป็นการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากหรือความลำบาก ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นการนำเอารูปแบบพฤติกรรมการตอบสนองต่อปัญหาอุปสรรคในชีวิต คนที่มีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคสูงจะมีจิตใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ แม้จะพ่ายแพ้หรือล้มเหลวก็สามารถต่อสู้หรือเอาชนะได้ ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการประสบความสำเร็จในชีวิต ถูกสร้างขึ้นจากพื้นฐาน ศาสตร์ 3 สาขาหลักๆ ได้แก่ จิตวิทยาการรู้คิด (cognitive psychology) จิตเวชประสาทและ

ภูมิคุ้มกันวิทยา (psychoneuroimmunology) และ สรีรประสาทวิทยา (neurophysiology) เป็นแนวคิดใหม่ที่มีความสำคัญมาก สำหรับบุคคลทุกคนในช่วงระยะเวลาปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคสารสนเทศ และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคยังสามารถใช้บอกและทำนายความสำเร็จในด้านต่างๆ ของบุคคลแล้วยังเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของบุคคลหลายด้าน เช่น การทำงาน ความเป็นอยู่ การเรียนรู้ สุขภาพกายสุขภาพจิต อารมณ์ และสังคม ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษาปัจจัยนั้นมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างไร เพื่อใช้ในการปลูกฝังส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ซึ่งจะให้นักเรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยใช้แนวคิดตามแนวคิดของ สโตลท์ซ (Stoltz, 1997) โดยทฤษฎีการปฏิบัติและประสิทธิภาพของมนุษย์ที่มีงานวิจัยของนักวิชาการที่มีชื่อเสียงสนับสนุนตลอดเวลา 35 ปี เป็นการนำแนวคิดพื้นฐานจากศาสตร์ทางวิทยาศาสตร์ 3 ด้านด้วยกันคือ (1) จิตวิทยาการรู้คิด (cognitive psychology) (2) จิตประสาทภูมิคุ้มกันวิทยา psychoneuroimmunology และ (3) ระบบประสาทสรีรวิทยา (neurophysiology) ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลประกอบด้วยปัจจัย 2 ประการคือ (1) ปัจจัยส่วนบุคคล และ (2) ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม ตามแนวคิด

แมกนัสสัน และเอ็นเดเลอร์ ได้วิเคราะห์สาเหตุของการเกิดพฤติกรรมในคนที่สำคัญไว้ 2 ประการ คือ (1) สาเหตุภายในตัวมนุษย์ (2) สาเหตุจากสภาพแวดล้อมภายนอก และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ดังนี้

1. ปัจจัยภายในบุคคลที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนมัธยมศึกษาประกอบด้วย

1.1. บุคลิกภาพที่ประกอบด้วย (1) บุคลิกภาพแบบหวั่นไหว (2) บุคลิกภาพแบบแสดงออก (3) บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง (4) บุคลิกภาพแบบยอมรับผู้อื่น (5) บุคลิกภาพแบบมีสติ

1.2. ลักษณะพฤติกรรมแสดงออกทางเพศ ประกอบด้วย (1) ลักษณะความเป็นชาย (2) ลักษณะความเป็นหญิง

2. ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย

2.1. สิ่งแวดล้อมทางการศึกษาในโรงเรียน
1. ระดับนักเรียนประกอบด้วย (1) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (2) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับนักเรียน

2. ระดับห้องเรียนประกอบด้วย (1) บรรยากาศในการเรียนการสอน (2) คุณลักษณะของครู (3) พฤติกรรมการสอนของครู (4) บรรยากาศในชั้นเรียน

3. ระดับโรงเรียนประกอบด้วย (1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (2) พฤติกรรมการบริหาร (3) บรรยากาศของโรงเรียน และ (4) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2.2. สิ่งแวดล้อมทางการศึกษานอกโรงเรียน
การอบรมเลี้ยงดูประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

การเข้าถึงสื่อสารมวลชนหรือการเปิดรับสื่อสารมวลชนประกอบด้วย (1) สื่อโทรทัศน์ (2) สื่อวิทยุ (3) สื่อสิ่งพิมพ์ (4) สื่ออินเทอร์เน็ต

ในการวิจัยครั้งนี้ การพิจารณาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคใช้กรอบแนวคิดของสตอลท์ซ (Stoltz, 1997, pp. 106-125) ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การควบคุมสถานการณ์ (control) สาเหตุและความรับผิดชอบ (origin and ownership) ความสามารถด้านความเข้าใจ (reach) และการอดทนต่อปัญหา (endurance)

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงอธิบาย (explanatory research) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรได้แก่นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง ศึกษาธิการ ในปีการศึกษา 2554 ซึ่งประกอบด้วย 4 จังหวัด คือ จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดลพบุรี และจังหวัดชัยนาท มีจำนวน 64 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 9407 คน

2. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Louis, C., Lawrence, M., & Keith, M. (2001) ที่มีประชากรไม่เกิน 10,000 คน และระดับความเชื่อมั่นที่ 95 % จะได้กลุ่มตัวอย่างขนาดไม่น้อยกว่า 370 คน ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ซึ่งเพียงพอที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างได้

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ มีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. สรุปรวข้อมูลหน่วยสมาชิกของประชากรจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ แล้วจัดทำกรอบของการสุ่ม

(Sampling Frame) โดยอาศัยการแบ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำแนกจังหวัดอำเภอที่อยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 และโรงเรียนที่อยู่ในแต่ละอำเภอ ดังตาราง 1

ตาราง 1

จำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาจำแนกตามจังหวัดและอำเภอ

จังหวัด	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	อำเภอ	โรงเรียน	อำเภอ	โรงเรียน
สิงห์บุรี	6	12	3	3
อ่างทอง	7	14	4	2
ชัยนาท	8	13	4	2
ลพบุรี	11	25	6	3
รวม	32	64	17	10

2. สุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) โดยใช้อำเภอเป็นหน่วยในการสุ่มอำเภอมาจำนวนร้อยละ 50 ในแต่ละจังหวัด ดังตาราง 1

3. สุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) โดยจัดโรงเรียนแบ่งตามขนาดโรงเรียนตามหลักการแบ่งขนาดโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เป็น 4 ขนาด ดังตาราง

ตาราง 2

จำนวนนักเรียนจำแนกตามขนาดโรงเรียน

จังหวัด	กลุ่มตัวอย่าง				
	ใหญ่พิเศษ	ใหญ่	กลาง	เล็ก	รวม
สิงห์บุรี			40	80	120
อ่างทอง			40	40	80
ชัยนาท		40	40		80
ลพบุรี	40		40	40	120
รวม	40	40	160	160	400

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฟ้อุปสรรค มีลักษณะเป็นมาตราส่วน

ประมาณค่า 5 ระดับ โดยปรับปรุงมาจากสตอลซ์ (Stoltz, 1997, pp. 87-142) ที่ได้สร้างแบบวัดความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรค หรือ The Adversity Response (ARP) ให้สอดคล้องกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา ในโรงเรียนระดับนักเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พัฒนาขึ้นจากแนวคิดและทฤษฎีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของนักเรียนและครูในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา ในโรงเรียนระดับห้องเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พัฒนาขึ้นจากแนวคิดและทฤษฎีลักษณะของบรรยากาศ พฤติกรรมในห้องเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาในโรงเรียนระดับโรงเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พัฒนาขึ้นจากแนวคิดและทฤษฎีการบริหารของผู้บริหาร บรรยากาศสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดการยอมรับเลี้ยงดู มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้แนวคิดของ เฮิร์ลอค (Hurlock, 1987, pp. 402-403) เป็นกรอบในการพัฒนาแบบสอบถาม ให้สอดคล้องกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ฉบับที่ 6 แบบสอบถามวัดการเข้าถึงสื่อสารมวลชน หรือการเปิดรับข้อมูลข่าวสารมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พัฒนาขึ้นจากแนวคิดและทฤษฎีการเข้าไปใช้สื่อต่างๆ และแสดงถึงความชื่นชอบพอใจความถี่ในการใช้ เรื่องที่สนใจนำความรู้ที่ได้เผยแพร่ พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นสรุปวิจารณ์เรื่องต่างๆ ที่ได้รับจากสื่อที่เข้าถึงนั้นให้สอดคล้องกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ฉบับที่ 7 แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับโดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพประกอบห้าประการ ของคอสต้า และ

แมคเคร (Costa and McCrea) วัดภา สายยั้ง, 2542 พัฒนาแบบสอบถาม ให้สอดคล้องกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ฉบับที่ 8 แบบสอบถามลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 7 ระดับ โดยการปรับปรุงแบบสอบถาม ของเบอร์นาร์ด (วิไลวรรณ ศรีสงคราม, 2539, หน้า 15-18) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของแบบทดสอบ Minnesota Multiphasic Personality Inventory (MMPI) และ Bem Sex Role Inventory (BSRI) ให้สอดคล้องกับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม

1. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (face validity) ของแบบสอบถามจำนวน 8 ฉบับ โดยการพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruency--IOC) (บุญเจิด ภิญโญนนตพงษ์, 2545, หน้า 95) เพื่อคัดเลือกและปรับปรุงให้สอดคล้องกับนิยามที่กำหนดไว้โดยคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.6-1.0

2. ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ผู้วิจัยหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของเครื่องมือทุกฉบับ ที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ภายหลังจากการทดลองใช้และการหาค่าความเชื่อมั่นแล้ว วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมโดยค่าที่ถือว่าใช้ได้ คือค่าที่สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากกว่า .20 (บุญเจิด ภิญโญนนตพงษ์, 2545, หน้า 84)

นำแบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนท่าช้างวิทยาคาร จำนวน 59 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) รายข้อและคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป มีค่าอยู่ระหว่าง 0.234-0.804

3. ค่าความเชื่อมั่น (reliability) เพื่อให้งานวิจัย น่าเชื่อถือผู้วิจัยโดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค นำแบบสอบถามทุกฉบับ ไปทดลองใช้ กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการ วิจัยนี้ (บุญเจ็ด ภิญโญอนันตพงษ์, 2545, หน้า 131) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนท่าช้าง วิทยาคาร จำนวน 59 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำ ข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของ ครอนบาค ผลการวิเคราะห์พบว่าในการหาค่าคุณภาพของ เครื่องมือ ได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.850-0.987

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างมี ความสามารถในการเผชิญ ปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับปานกลาง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญ ปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของกลุ่มตัวอย่าง

2.1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการ เผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน

ตาราง 4

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของ นักเรียน (Y)

ตัวแปรทำนาย	β	Std Error	Beta	t
(Constant)		12.976		7.965**
= 103.351				
สัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับนักเรียน (C10)	7.910	1.452	.265	8.446**
บุคลิกภาพแบบ มีสติ (A5)	5.649	2.431	.113	2.324*
บุคลิกภาพแบบ ห้วนใจ (A1)	-6.993	2.917	-.115	-2.397*
R ²	= 0.352		SE _{est}	= 13.6126
R ²	= 0.124		F _{est}	= 18.710**
Adjust R ²	= 0.118			

** p < .01 * p < .05

จากการทดสอบค่าความแปรปรวนด้วยค่า F-test พบว่า มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับความ สามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน (F = 18.710, Sig. = 0.00) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 จึงสามารถสร้างสมการถดถอยพหุคูณ เพื่อ พยากรณ์ ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 103.351 + 7.910(\text{สัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับนักเรียน}) + 5.649(\text{บุคลิกภาพแบบมีสติ}) - 6.993(\text{บุคลิกภาพแบบห้วนใจ})$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$\hat{Z} = 0.265(\text{สัมพันธภาพระหว่างนักเรียน กับนักเรียน}) + 0.113(\text{บุคลิกภาพแบบมีสติ}) - 0.115(\text{บุคลิกภาพแบบห้วนใจ})$$

2.2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการ เผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน ด้านการ ควบคุม (Control) (Y1)

ตาราง 5

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนด้านการควบคุม (Control) (Y_1)

ตัวแปรทำนาย	β	Std Error	Beta	t
(Constant)		3.380		5.432**
= 18.360				
บุคลิกภาพแบบมีสติ (A5)	2.757	1.025	.135	2.691**
ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (C7)	1.112	0.474	.117	2.348*
R	= 0.194		SE _{est}	= 5.8545
R ²	= 0.038		F	= 7.796**
Adjust R ²	= 0.033			

** p < .01 * p < .05

จากการทดสอบค่าความแปรปรวนด้วยค่า F-test พบว่า มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน (F = 7.796, Sig. = 0.00) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสามารถสร้างสมการถดถอยพหุคูณ เพื่อพยากรณ์ ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\hat{Y}_1 = 18.360 + 2.757 (\text{บุคลิกภาพแบบมีสติ (A5)}) + 1.112 (\text{ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (C7)})$$

$$\hat{Z}_1 = 0.135 (\text{บุคลิกภาพแบบมีสติ (A5)}) + 0.117 (\text{ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (C7)})$$

2.3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (origin and ownership) (Y_2)

ตาราง 6

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (Origin and Ownership) (Y_2)

ตัวแปรทำนาย	β	Std Error	Beta	t
(Constant)		4.758		5.418**
= 25.778				
บุคลิกภาพแบบยอมรับผู้อื่น (A4)	2.501	0.971	0.126	2.575**
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (C1)	1.209	0.512	0.134	2.363*
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับนักเรียน (C2)	1.067	0.544	0.115	1.960*
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (D1)	-1.029	0.385	-0.133	-2.669**
บุคลิกภาพแบบหัวน้าว (A1)	-2.055	0.890	-0.110	-2.309*
R	= 0.385		SE _{est}	= 4.1660
R ²	= 0.149		F	= 13.750**
Adjust R ²	= 0.138			

** p < .01 * p < .05

จากการทดสอบค่าความแปรปรวนด้วยค่า F-test พบว่า มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน (F = 13.750, Sig. = 0.00) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสามารถสร้างสมการถดถอยพหุคูณ เพื่อพยากรณ์ ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\hat{Y}_2 = 25.778 + 2.504 (\text{บุคลิกภาพแบบยอมรับผู้อื่น (A4)}) + 1.209 (\text{สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (C1)}) + 1.067 (\text{สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับนักเรียน (C2)}) - 1.029 (\text{การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (D1)}) - 2.055 (\text{บุคลิกภาพแบบหัวน้าว (A1)})$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$\hat{Z}_2 = 0.126 \text{ (บุคลิกภาพแบบยอมรับผู้อื่น (A4))} + 0.134 \text{ (สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (C1))} + 0.115 \text{ (สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับนักเรียน (C9))} - 0.133 \text{ (การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (D1))} - 0.110 \text{ (บุคลิกภาพแบบหัวนั้ไหว (A1))}$$

2.4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน ด้านความสามารถด้านความเข้าใจ (Reach) (Y_3)

ตาราง 7

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน ด้านความสามารถด้านความเข้าใจ (Reach) (Y_3)

ตัวแปรทำนาย	β	Std Error	Beta	t
(Constant)		1.493		16.454**
= 24.567				
สื่อสิ่งพิมพ์ (E3)	1.470	0.401	.218	3.665**
บรรยากาศในชั้นเรียน (C6)	0.961	0.366	.141	2.626**
สื่อวิทยุ (E2)	-0.690	0.301	-.130	-2.295*
R	= 0.264	SE _{est}	= 4.4183	
R ²	= 0.070	F	= 9.918**	
Adjust R ²	= 0.063			

** p < .01 * p < .05

จากการทดสอบค่าความแปรปรวนด้วยค่า F-test พบว่า มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน (F = 9.918, Sig. = 0.00) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสามารถสร้างสมการถดถอยพหุคูณ เพื่อพยากรณ์ ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\hat{Y}_3 = 24.567 + 1.470(\text{สื่อสิ่งพิมพ์ (E3)}) + 0.961 \text{ (บรรยากาศในชั้นเรียน (C6))} - 0.690 \text{ (สื่อวิทยุ (E2))}$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$\hat{Z}_3 = 0.218(\text{สื่อสิ่งพิมพ์ (E3)}) + 0.141$$

(บรรยากาศในชั้นเรียน (C6)) - 0.130 (สื่อวิทยุ (E2))

2.5. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน ด้านความยืดหยุ่นของปัญหา (Endurance) (Y_4)

ตาราง 8

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน ด้านความยืดหยุ่นของปัญหา (Endurance) (Y_4)

ตัวแปรทำนาย	β	Std Error	Beta	t
(Constant)	= 24.421	2.845		8.585**
สัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับนักเรียน (C2)	3.821	0.577	.340	6.619**
ลักษณะความเป็น กลาง (B3)	2.115	0.795	.315	2.659**
การอบรมเลี้ยงดูแบบ ปล่อยปละละเลย (D1)	-1.049	0.474	-.112	-2.215*
ลักษณะความเป็น หญิง (B2)	-2.486	0.760	-.389	-3.271**
R	= 0.397	SE	= 5.0250	
R ²	= 0.158	F ^{est}	= 18.490**	
Adjust R ²	= 0.149			

** p < .01 * p < .05

จากการทดสอบค่าความแปรปรวนด้วยค่า F-test พบว่า มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน (F = 18.490, Sig. = 0.00) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสามารถสร้างสมการถดถอยพหุคูณ เพื่อพยากรณ์ ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\hat{Y}_4 = 24.421 + 3.821 \text{ (สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับนักเรียน (C2))} + 2.115 \text{ (ลักษณะความเป็นกลาง (B3))} - 1.049 \text{ (การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (D1))} - 2.489 \text{ (ลักษณะความเป็นหญิง (B2))}$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$\hat{Z}_4 = 0.340(\text{สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับนักเรียน (C2)}) + 0.315(\text{ลักษณะความกลาง (B3)}) - 0.112(\text{การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (D1)}) - 0.389(\text{ลักษณะความเป็นหญิง (B2)})$$

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การที่ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของกลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นถึงลักษณะการดำเนินชีวิตของนักเรียนเป็นไปด้วยความราบเรียบ ตามวิถีชีวิตของสังคมชนบทที่มีรูปแบบของชีวิตแบบอะลุ่มอล่วย ประนีประนอม ไม่มีความเร่ร่อน มีความสัมพันธ์แบบญาติพี่น้อง และไม่มีการแข่งขันสูงอย่างสังคมเมือง (รัตน อติภูมิสุวรรณ, 2542, หน้า 3) นักเรียนอาจจะตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ยาก ลำบากโดยใช้ความสามารถในการควบคุมตนเอง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความปริมาณ หรือความรุนแรงของเหตุการณ์ โดยนักเรียนจะหมดความหวัง และขาดความมั่นใจได้ง่าย เมื่อเผชิญกับความล้มเหลวหรือวิกฤติที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งบางครั้งจุดเริ่มต้นของปัญหามาจากแหล่งอื่นและบางครั้งก็มาจากตัวนักเรียนเอง ในบางโอกาสนักเรียนอาจจะโทษตัวเองมากเกินไป และ/หรือในบางครั้งนักเรียนอาจจะเข้าไปร่วมรับผิดชอบ แต่อาจจะจำกัดความรับผิดชอบกับสิ่งที่นักเรียนเป็นต้นเหตุเท่านั้น ในบางโอกาส นักเรียนอาจจะปล่อยให้ปัญหาขยายวงกว้างโดยไม่จำเป็น และเมื่อนักเรียนเกิดความรู้สึกผิดหวัง นักเรียนอาจจะมีความคิดแบบหายนะ นักเรียนมักจะไม่นำปัญหาไปหาครูอยู่ยาวนาน โดยเฉพาะปัญหาชีวิตที่มีขนาดเล็ก ถึงปานกลาง นักเรียนจะแก้ปัญหาได้ดี แต่อาจมีบางช่วงที่เกิดความอ่อนแอและความหวังที่ลดน้อยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องพบกับความล้มเหลวหรือการสูญเสียที่ค่อนข้างรุนแรง จะผ่านพ้นได้ยากลำบาก

ลักษณะของนักเรียนดังกล่าวข้างต้น อาจมาจากปัจจัยหลายอย่าง ดังผลการวิจัยด้านสิ่งแวดล้อมภายใน

โรงเรียน พบว่า ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค และเมื่อพิจารณาค่าสถิติพื้นฐานพบว่าทุกปัจจัยอยู่ในระดับดี เมื่อนำมาพิจารณารายปัจจัยพบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับนักเรียนอยู่ในระดับดี ซึ่งให้เห็นถึงลักษณะความต้องการเพื่อนของนักเรียนซึ่งเป็นวัยรุ่น ต้องการเข้ากลุ่มและการยอมรับของกลุ่ม และมีความคิดที่คล้อยตามกัน ปรึกษาหารือ ช่วยกันแก้ไขปัญหา ดังที่ สุพัตรา สุภาพ (2536, หน้า 9) กล่าวถึงการแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นออกเป็น 3 ระยะ ซึ่งนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 จะอยู่ในระยะที่ 2 คือ อายุระหว่าง 13-16 ปี เป็นระยะที่เริ่มสนใจเพศตรงข้าม คล้อยตามกลุ่มเพื่อน อยากรู้ อยากลอง ชอบความตื่นเต้น ทำท่าย ทดสอบสิ่งแปลกๆ ใหม่ ๆ และนักเรียนในวัยนี้ยังต้องการการยอมรับนับถือจากสังคม โดยเฉพาะจากผู้ใหญ่หรือการได้รับการไว้วางใจจากผู้ใหญ่ จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ (ดวงกมล เวชบรรจงรัตน์, 2527) สอดคล้องกับปัจจัยสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูที่อยู่ในระดับดี ทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการกระทำตนเองให้เป็นที่ยอมรับของครู ทำให้เกิดความศรัทธาในตัวครูและเชื่อฟังคำแนะนำในการช่วยเหลือกรณีที่เกิดปัญหาและส่งเสริมในกรณีที่ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยบรรยากาศการเรียนการสอน คุณลักษณะของครู พฤติกรรมการสอนของครู ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับดี ฉะนั้นการจัดการศึกษาที่ดีย่อมสามารถยกระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคได้ นอกจากนี้ปัจจัยการบริหารงานในสถานศึกษา ที่ต้องพิจารณาอันดับแรกคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ผู้บริหารจะต้องแสดงให้เห็นถึงการมีภาวะผู้นำที่ดี ดังที่ พรทิพย์ อัยยิมพันธ์ (2547, หน้า 68) ได้แบ่งบทบาทของภาวะผู้นำ ออกเป็น 4 ประการ ได้แก่ (1) การกำหนดแนวทางหลัก (pathfinding) (2) การสร้างระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ (aligning) (3) การมอบอำนาจ (empowering) และ (4) การสร้างตัวแบบ (modeling) ดังนั้น หากผู้บริหารมีภาวะผู้นำที่ดีเป็นแบบอย่างแล้ว นักเรียนก็จะซึมซับเอาไว้เป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต

ต่อไป โดยที่พฤติกรรมการบริหารหมายถึงกระบวนการที่ผู้บริหารใช้อำนาจตลอดจนทรัพยากรต่างๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่หรือคาดว่าจะมีการดำเนินงานของสถาบันหรือหน่วยงานนั้นๆ ให้ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ต้องการ และเป็นการกระทำที่นักเรียนเห็นได้เป็นรูปธรรมชัดเจน และยังก่อให้เกิดบรรยากาศของโรงเรียนและความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งมาจากการบริหารจัดการที่ดี (พนัส หันนาคินทร์, 2524, หน้า 5)

นอกจากปัจจัยภายในโรงเรียนแล้วยังมีปัจจัยภายนอกโรงเรียนที่ส่งผลในเชิงบวกอยู่ 4 ปัจจัยคือการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สื่อโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออินเทอร์เน็ต แสดงว่าการเลี้ยงดูประชาธิปไตย (democratic rearing) ซึ่งเป็นเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่าเป็นการปฏิบัติตนอย่างยุติธรรม บิดามารดามีความอดทนไม่ตามใจ และเข้มงวดกวดขันจนเกินไป ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของบุตรให้ความร่วมมือแก่บุตรตามโอกาสอันควร เป็นการสร้างเสริมนักเรียนให้เป็นคนมีเหตุผลจนเป็นนิสัย (Hurlock, 1984, pp. 402-403) ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมากที่สุดเพราะช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนให้สามารถผ่านพ้นวิกฤติการณ์ได้อย่างเหมาะสมโดยที่บิดามารดาช่วยกันในการอบรมเลี้ยงดูบุตร มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยให้มีอิสระทางความคิดพัฒนาทักษะในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง (ยุพยงค์ โคตรพัฒนานนท์, 2543) นอกจากนี้การได้รับความรู้ในเรื่องต่างๆ ผ่านสื่อโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นสื่อที่เข้าถึง และสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ในปัจจุบัน เพราะได้เห็นรูปภาพซึ่งเป็นสื่อที่ทำความเข้าใจได้ง่าย มีรายการและข้อมูลข่าวสารรวมถึงสาระความรู้ต่างๆ มากมายที่สามารถจะหาศึกษาได้ ง่ายนับว่าเป็นสื่อที่สามารถเพิ่มประสบการณ์ความรู้ให้แก่เด็กนักเรียนได้เรียนรู้และนำมาประยุกต์แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ประสบได้อย่างมีประสิทธิภาพหนึ่ง แม้ว่าสื่อวิทยุจะเข้าถึงได้ง่ายและมีค่าใช้จ่ายน้อย แต่การศึกษา พบว่าเป็นสื่อที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ทั้งนี้อาจจะ

มาจากการขอจัดตั้งสถานีวิทยุซึ่งส่วนใหญ่เป็นวิทยุชุมชนที่อยู่ในชนบท และไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ทำให้มีรายการที่ไม่ตรงกับความต้องการของวัยรุ่น จึงทำให้นักเรียนให้ความสำคัญน้อย และไม่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค

ฉะนั้น การที่นักเรียนจะมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคในระดับใดนั้นปัจจัยทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกโรงเรียนมีส่วนสำคัญที่สร้างสมประสบการณ์ให้นักเรียน ถ้ามีการบริหารจัดการที่ดี จะทำให้นักเรียนยกระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ได้ดีขึ้น

2. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4

2.1 ปัจจัยในการพยากรณ์ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน ได้แก่ (1) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับนักเรียน (2) บุคลิกภาพแบบมีสติ ส่งผลในเชิงบวก และ (3) บุคลิกภาพแบบหุนหันพลในเชิงลบ แสดงว่าในวัยนี้เพื่อนมีอิทธิพลมาก ที่จะทำให้ นักเรียนมีลักษณะนิสัยความคิดเป็นอย่างไร และปัจจัยบุคลิกภาพแบบมีสติ ซึ่งเป็นลักษณะบุคคลที่มีความสุขุมรอบคอบ ทำอะไรต้องมีเหตุและผล ถ้าบุคคลใดมีมากจะทำให้พัฒนาความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนได้ดีขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากมีบุคลิกภาพแบบหุนหันพลจะไปลดทอนความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนให้ลดน้อยลง

2.2 ปัจจัยในการพยากรณ์ความสามารถด้านการควบคุม (control) มีปัจจัยที่ส่งผลในเชิงบวก คือ บุคลิกภาพแบบมีสติ และ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร

ความสามารถด้านการควบคุมเป็นการควบคุมอารมณ์ของนักเรียนที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม จึงสัมพันธ์กับบุคลิกภาพแบบมีสติ ซึ่งเป็นการใช้เหตุผลเข้ามาควบคุมในการตอบสนอง ส่วนปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร แม้จะไม่เกี่ยวข้องกับการอารมณ์และเหตุผลของนักเรียนโดยตรง แต่จะเป็นต้นแบบที่แสดงให้นักเรียนได้เห็นว่ามีสถานการณ์เกิดขึ้นภายในโรงเรียน แล้ว

ผู้บริหารจะนำภาวะผู้นำออกมาแก้ปัญหาให้เกิดความประทับใจแก่นักเรียน จึงส่งผลให้นักเรียนจดจำและเกิดการเลียนแบบนำไปใช้ เป็นการส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคอีกปัจจัยหนึ่ง

2.3 ปัจจัยพยากรณ์ความสามารถด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (origin and ownership) ได้แก่ ปัจจัยบุคลิกภาพแบบยอมรับผู้อื่น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ที่ส่งผลเชิงบวก ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และบุคลิกภาพแบบหัวน้าว ส่งผลเชิงลบ

ความสามารถด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ เป็นการเข้าไปรู้ถึงสาเหตุของปัญหาและร่วมรับผิดชอบในปัญหานั้นๆ การจะเกิดอย่างนี้ได้ นั้น บุคคลจะต้องมีความสัมพันธ์กันดีพอสมควร มีความเป็นเพื่อน ญาติพี่น้อง ครูอาจารย์ ซึ่งลักษณะเหล่านี้เป็นลักษณะที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติในสังคมไทย ซึ่งเมื่อบุคคลใดเกิดปัญหา บุคคลอื่นที่เป็นเพื่อน ญาติ พี่น้อง หรือ ครูอาจารย์จะยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ เสมือนเป็นปัญหาของตนเอง ในทางตรงกันข้าม การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และบุคลิกภาพแบบหัวน้าว ซึ่งเป็นลักษณะของบุคคลที่ไม่มีความรับผิดชอบอะไร กล่าวไม่กล้าทำอะไรใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลจึงไม่สนใจที่จะเข้าไปรับรู้ถึงสาเหตุของปัญหาและร่วมรับผิดชอบในปัญหานั้นๆ ปัจจัยทั้ง 2 ปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคในเชิงลบ

2.4. ปัจจัยการพยากรณ์ความสามารถด้านความเข้าใจ (reach) คือ สื่อสิ่งพิมพ์ และบรรยากาศในชั้นเรียน ส่งผลในเชิงบวก แต่สื่อวิทยุ ส่งผลในเชิงลบ

ความสามารถด้านนี้เป็นการศึกษาและเข้าใจปัญหา โดยจะทำความเข้าใจปัญหาว่ามีความใหญ่โตเพียงใด จะขยายวงกว้างหรือไม่ จึงเป็นเรื่องการสื่อสารที่สร้างความเข้าใจตรงกัน เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ถึงแม้ว่าเป็นสื่อทางเดียว แต่บุคคลสามารถทำความเข้าใจได้ดีโดยที่สามารถอ่านทบทวน ย้อนกลับได้เท่าที่ต้องการ หรือจนกว่าจะเข้าใจ

และบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นสื่อสารสองทาง หากมีบรรยากาศที่ไม่เครียดก็จะสร้างความเข้าใจได้ดี ฉะนั้นเมื่อมีปัญหาใดๆ ถ้าจะให้บุคคลเข้ามาช่วยกันแก้ปัญหา จะต้องสร้างบรรยากาศให้เหมาะสม แต่สำหรับสื่อวิทยุ นั้นเป็นสื่อทางเดียว มีความรวดเร็วในการสื่อสาร ไม่มีการอธิบายเหตุผลหรือการแก้ปัญหา จึงทำให้สื่อวิทยุส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคในเชิงลบ

2.5. ปัจจัยการพยากรณ์ความสามารถด้านความยืดหยุ่นของปัญหา (endurance) คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และลักษณะความเป็นกลางส่งผลในเชิงบวก แต่การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และ ลักษณะความเป็นหญิง ส่งผลเชิงลบ

ความสามารถด้านนี้เป็นศึกษาปัญหาว่าจะคงอยู่นานขนาดไหนจึงจะได้รับการแก้ปัญหา ซึ่งนักเรียนในวัยนี้ให้ความสำคัญกับเพื่อนมากที่สุด เมื่อเกิดปัญหา ก็จะปรึกษาเพื่อนหาวิธีที่จะแก้ไข ทั้งนี้เป็นไปตามธรรมชาติของสังคมไทยส่วนปัจจัยลักษณะความเป็นกลางในการแสดงออกทางเพศนั้น เป็นการแสดงพฤติกรรมที่ไม่ใช่แสดงออกทางเพศชายอย่างเดียวหรือแสดงออกทางเพศหญิงอย่างเดียว แต่ได้ลดขนาดพฤติกรรมการแสดงออกของเพศทั้งสองลงมาจึงมีทั้งความอ่อนโยน เข้มแข็ง และมีเหตุผลผสมผสานกัน จึงทำให้ได้วิธีการแก้ปัญหาที่ดีและรวดเร็วเป็นการส่งผลต่อความสามารถด้านความยืดหยุ่นของปัญหาในทางบวก แต่ถ้ามีพฤติกรรมแสดงออกความเป็นเพศหญิงเด่นอย่างเดียวจะมีลักษณะความไม่กล้าจ้อจ่าย ทำให้ปัญหาไม่ได้รับการแก้ไขในที่สุดซึ่งเป็นการส่งผลต่อความสามารถด้านความยืดหยุ่นของปัญหาในทางลบ

ข้อเสนอแนะ

1. สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยมากำหนดเป็นนโยบายในการบริหารจัดการ เช่น

1.1 การนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อเพิ่มบุคลิกภาพแบบมีสติแก่นักเรียน

1.2 การสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ภายในสถานศึกษา ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาเป็นกลุ่ม

1.3 การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์จากการรับสื่อได้อย่างมีเหตุผล

2. สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในการส่งเสริมความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค ทั้งในระดับห้องเรียน โรงเรียน และชุมชนอย่างจริงจัง โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามความถนัดของผู้เรียน การจัดตั้งชุมนุมตามความถนัดของผู้เรียน จัดบรรยากาศที่เหมาะสม เช่น นักเรียนสามารถขอคำปรึกษาจากครูได้ง่าย หรือการจัดกิจกรรมกลุ่มให้เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่าง

กลุ่มเพื่อน หรือระหว่างผู้ปกครองของนักเรียน และการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนตามศักยภาพที่โรงเรียน และชุมชน

3. สถานศึกษาต้องพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนจะได้เข้าถึงสื่อในรูปแบบต่างๆ มีการจัดกิจกรรมการวิเคราะห์ ข่าวสารจากแหล่งสื่อว่ามีความน่าเชื่อถือหรือไม่ ควรศึกษาความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคในกลุ่มนักเรียนที่บกพร่องทางการได้ยินที่เรียนร่วมกับเด็กปกติ ซึ่งมีการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนที่มีการได้ยินปกติและนักเรียนที่บกพร่องทางการได้ยินในพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ รวมถึงการศึกษาในกลุ่มผู้บกพร่องทางการได้ยินที่ไม่ได้เข้าสู่ระบบการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ดวงกมล เวชบรรจงรัตน์. (2527). *พัฒนาการและการอบรม เอกสารการสอนชุดวิชา การพัฒนาการและการอบรม*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). *การวัดและการประเมินผลการศึกษา: ทฤษฎีและการประยุกต์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พนัส หันนาคินทร์. (2524). *การมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: พินเนส.
- พรทิพย์ อัยยิมพันธ์. (2547). Leadership for Organizational Effectiveness. *การบริหารคน*, 3(24).
- ยุพยงค์ โคตรพัฒนานนท์. (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาทักษะของครอบครัวระยะมีบุตรวัยรุ่น กับทัศนคติชีวิตพื้นฐานของวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัตนา อตฺตภูมิสุวรรณ. (2542). *สังคมไทยกับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- วัลภา สบายยิ่ง. (2542). *ปัจจัยด้านการตั้งเป้าหมายการรับรู้ความสามารถของตนเองและบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้จำหน่ายตรง*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎี, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพัตรา สุภาพ. (2536). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- Hurlock. (1984). *Developmental Psychology*. New York: McGraw-Hill.
- Stoltz, P.G. (1997). *Adversity quotient: Turning obstacles into opportunities*. New York: John Wiley & son.
- Louis, C., Lawrence, M., & Keith, M. (2001). *Research Methods in Education* (5th Ed). London: Routledge Falmer.